

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lauacrum concencie omnibus sacerdotibus perutile

Jacobus <de Gruytrode>

[Leipzig], 1495

Capitulu[m] vndecim[m] De duplici abusione clerico[rum]

urn:nbn:de:hbz:466:1-30750

Solum
uis peccata. Sed solum confessio et absolutio sufficiens tollit
D mi frater considera et deuota mente pertracta. q̄ sapiens
ter hic criminofus canonicus fecit. qui sua sic eternaz pena
comutauit in sanctam obseruanciam regularē. Tu q̄q̄ fac
similiter et saluus eris. Dico notanter in sanctaz obseruaci
az regularē. ⁊ hec cuiuscūq̄ approbati ordinis fuerit a san
cta matre ecclesia. vbi ista tria essentialia scilicet. Voluntaria
paupertas. Obedientia et castitas regulariter obseruantur
Non em̄ valet neq̄ p̄dest. alicui intrare monasteriū seu or
dinem. vbi nō viget regularis obseruācia ⁊ stricta omnium
predictorum custodia. Nam potius daret se ad statuz siue
iter eterne damnationis q̄ salutationis. q̄ vouere ⁊ nō red
dere est eternam sibi damnationem acquirere. Magna enim
est distancia inter monasteriuz reformatuz ⁊ nō reformatū
Et est certe tanta quanta est inter celum ⁊ infernū. ⁊ est infi
nita. Et nullo mō ad inuicem portionata. Et hec de. x. ca.
¶ De duplici abusione cleri. **¶ Ca. xi.**

De sunt abusiones in clero satis magne. **¶ Prima**
est. q̄ multi clerici ⁊ religiosi ab omnibus indifferē
ter accipiunt De qua abusione dicit ī glosa super
Clementinam. attende tibi o tu qui elemosinam
suscipis. ut nullo modo accipias. nisi ea que sūt acquisita ex
laboribus et seruitibus iustis Et hoc cū timore ⁊ tremore tu
q̄ de manu domini ad tuas necessitates accipias. Que sūt
ex usura. rapina. furto et fraude. Si tibi allata fuerit peuit
refuta ne cum offerentibus damneris. Et memēto laboris
et afflictionis antiquorum patrum in heremo. Et sic mani
bus tuis labora ut acquiras vnde iuste viuas **¶ In petr^o**
Damiani ait. Dona et oblationes ab iniquo suscipere quid
aliud est quam animam propriam ex dātis squalore fedare.
**¶ Exemplū refert Helmadus de venerabili abbate Ste
phano Cisterciensis ordinis.** q̄ cum quadam die propter
¶ ¶ ¶

Capitulum

Anticum

refectum victualium eius vno conuerso monacho iuisset mendicatum. Abbas per vnam plateam conuersus per aliam. Et conuerso reuerso vidit abbas sacculum conuersi multo plenorem quam suum. vbi tantum collegisset. vel quis ei tantum reddisset iterum gavit. Respondit conuersus. Certe ille prespiter habitans in illa platea quem optime uostis quasi sacculum solus mihi repleuit. Quod audiens abbas ingemuit dicens. prespiter ille symoniace possidet suum beneficium. Et ideo quicquid ab eo recepisti. rapina est. Ideo de omni illo quod nobis reddidit nihil gustabimus. Abijt. **N.** ut panes illius comedamus. et nobis incorporemus. Conuocatisque pastoribus qui prope ciuitatem erant eis totum conuersi sacculus in eorum sinu euacuauit. Et hec de prima abusione. **S.** Secunda abusio est hec quod multi desiderant preferre alijs ambiendo status prelatum et pastorum animarum et ouium dei. non ut fructum faciant. Sed ut honoribus pre ceteris extollantur. **S.** De quibus dicit Augustinus in libro de ciuitate dei. quod locus superior sine quo loco regi non potest. et si administrator ut dicitur. tamen indeceter appetitur. Cuius ratio est secundum sanctum Thome. in quolibet suo. quod quicumque prelatum appetit iniustus est. Aut superbus. Et nullus suo appetitu debet ad prelatum suum ad pastorales curam quod pro eorum recipio peruenire. Sed solum iudicio et dispositione dei. Secundum illud apostoli ad Hebraeos. **N.** Teo assumit sibi honorem. Sed qui vocatur a deo tanquam aaron. potest tamen que licite appetere se esse dignum prelatum vel opere boni prelati. quibus debetur honor. De quo etiam ait sanctus Thome. secundum illud. **q. xviii. v.** Contigit locum superiorem appetere propter altitudinem gradus. ad quem sequitur reuerentia. honor et sufficientia temporalium. Sed hoc modo appetere illicitum est. Et pertinet ad cupiditatem et ambitionem. Sed appetere primis pro deo est per se laudabile. Quis presumptuosum esse videtur quod aliquis preesse appetat. Ad hoc quod subditis possit. potest tamen a seque presumptione quilibet talia opera facere.

re. Si contigerit eum in tali officio esse. **Hec sanctus Tho.**
Item bonaventura sic ait. **N**o terno tēpore regimīa pe-
 riculosa sunt & cetera. ut su. **U**ntē **Grego.** Sciāt ergo prela-
 ti q̄ si puerse aliquid perpetrāt. q̄ tot moribus digni sunt.
 quot exempla perdicionis ad subditos trāsmittunt. **T**alis
 em̄ debet esse prelatus in morum sanctitate. ī discrecione. et
 strennitate. q̄ comparatōe ipsius ceteri merito grex dicaz
 tur. **E**t iterū s̄m **Grego.** **N**on debet homo ducatus suscipe-
 re. qui nescit homies bene viuēdo p̄cīre. **U**ntē **hugo** d̄ san-
 cto victore. **S**uperiores om̄ne iusticiam debent implere. qui
 necessario habēt oēm iusticiā docere. ut eorū exēplo subditi
 discant qualiter viuere debeāt. **C**orripit inquietos. conso-
 letur pusillanimes. **I**ncipiet infirmos. paties sit. ad omēs
 sectans formam apostoli dicētis. **A**rgue. **I**ncrepa. **O**bscra
 miscens temporibus ep̄a. & terroribus blandimēta. **U**ntē
 sanctus **Bonauen.** sic ait. **P**relatus siue quilibet curatus
 qui habet regere populuz debet in suo officio esse sollicitus
Et subiectos suos per bonū exēplum ad faciendum allici-
 at. per frequentem doctrinam informet. per disciplinā & iu-
 sticiam corrigat & conpescat. **E**t per beneficia sustētet. **P**er
 orationes adiuret. per conscientiam fideliter pugnet. et sub-
 ditos suos per potestatem suam non offendat. nō amicos
 non consanguineos eligat. sed litteratos & iustos. nō nobi-
 les parentela sed moribus. **D**ebet etiaz prelatus ecclesie
 res expēdere pauperibus nō hystriōib⁹. **D**ebet esse in ora-
 tione non in venatōne **V**isitare hospitalia. non ludere in a-
 lea. non ludere in cartis. **E**t in omnib⁹ se gerere ut vicariū
 christi. ut dominus possit sibi dicere illud quod dicit ad da-
 uid. **I**nveni virum s̄m omne cor meū qui facit omēs volū-
 tates meas. **E**t ut ait **Augu.** ī sua regula **I**lle qui nobis p̄-
 est non se existimet iure potestatis dominātes. sed caritate
 seruante esse felicem. **E**t **Grego.** **T**ociēs. prelat⁹ & omīs cu-
 ratus in apostasie crimine labitur. quotiēs p̄esse delecta

Capitulum

xj.

Xem. Illi em veri sunt prelati. qui ad hoc tantum laborant ut
plures secum ad deum trahant. quos delectat onus non ho-
nor. caritas non potestas. Exemplo apli dicentis. Tunc essent
liber in oibus omnium me seruum feci. ut plures lucri facerem
immo exemplo vnius magni amatoris aniarum. **R**eperi
enim in scripturis exemplum. quod erat quidam ciuis. cui arri-
sit maxima fortuna in temporalibus. qui etiam consuevit plu-
res inuitare religiosos viros timentes deum quibus ipse per
se deum non haberet pre oculis. quod nunquam fuit confessus mi-
to tempore. qui cepit maxime infirmari. **V**isitque per certis viris
religiosis qui hortabantur eum ad consuetudinem. sed nihil pro-
fecerunt. **U**nus tamen eorum maximus amator aniarum. **M**i
frater utinam tu talis esses et omnes curati qui dixit ad in-
firmum. **A**cquiesce consiliis meis. **E**t da omnia peccata tua mi-
hi pro omnibus bonis operibus meis. **E**t hoc iuramento et
fide data coram portionibus ciuitatis ad huiusmodi cambium
firmiter se astrinxit. **E**t ille infirmus considerans salutiferum
cambium consensit. **C**ui ille religiosus et maximus amator
aniam. **N**unc scire volo quid et quantum peccaueris. ut
scias illa peccata penitere in hac vita quod mihi necessari-
um erit. **I**lle vidit se mirabiliter circumuentum timens si non
teneret cambium sibi male in articulo mortis succederet. **D**is-
cedentibus omnibus ipse religioso viro mox cuncta sua cri-
mina publicauit sumptis ecclesiasticis sacramentis eadem no-
cte feliciter expirauit. **C**uius animam frater ille vidit ab an-
gelis ad celos eleuari. **E**ritque iste amator aniarum. cepit cor-
pus suum affligere quotidie vigiliis et orationibus et ieiuniis
pro delictis suis sibi assumptis. **E**t dum continuasset per an-
num audiuit vocem dicentem sibi. **Q**uia tu pro salute xri-
mi. tui fideliter laborasti penitentiam quam indefinenter per
quadraginta annos pagere debuisses. **H**ac huiusmodi anni spa-
cio diuina misericordia relaxauit. et post huiusmodi carnis spaci-
um duplici premio letaberis. **C**onsidera mi frater quantam

caritatem habuerunt antiqui patres pro salute animarum
 Pro quibus certe mortuus est Ihesus cristus verus deus et
 homo. Talis amator fuit Bonaventura. qui de se scribit di-
 cens. **S**ateor in corde meo latere. Quod si certissimum essent
 quod nunquam deberes fieri deo meo. Nihilominus tamen ad ho-
 nozem suum vellem libentissime pro qualibet anima pecca-
 trice semel mori. Et ita tot mortes in presenti sustinere. quot
 sunt in mundo anime peccatrices. ut ipse consequeretur gra-
 tiam in presenti et gloriam in futuro. quanto magis si postmo-
 dum deberet secum gloriari. **H**ec ille. **N**unc diligenter ausculta
 mi frater. quam longe distas a predictis amatoribus animarum
 cum non vis unam tantummodo meretricem a te removere pro-
 pter tuam propriam animam. et animas tuorum subditorum
 qui scandalizantur in te. et quibus pessimum prebes exemplum
Quia publicus concubinarium et manifestus peccator es in sca-
 dalum omnium subditorum tuorum et aliorum. Si enim unam
 mulierculam meretricem non vis a te removere propter tu-
 am propriam animam. et animas tuorum parochianorum
 et precipue propter summum et eternum bonum quod est deus
 quomodo ergo vis mori pro salute omnium animarum que in
 tuo pendet collo. Sicut ille magnus doctor et cardinalis
 Bonaventura de se scribit. immo etiam sicut nobis in exem-
 plum fecit. Iesus cristus deus noster. qui morte turpissima
 in ara crucis pro salute omnium nostrum mortuus est. **O** tu mi-
 ser et miserabilis non vis sibi in recuperanda unam meretri-
 cem a te recidere. **P**ro cogita quod iniuste danaberis tu et omnia tui si-
 miles. Si sic morte preuenti fueritis quod deus mi frater a te
 auertat. **S**ed de tibi cor contritum et humiliatum ante finem vite tue
Ille qui dixit. **N**olo mortem peccatoris sed magis ut convertatur et vi-
 uat. **S**ciendum tamen est quod non sufficit curato et plato. ut car-
 ne sua crucifigat. et in servitutem redigat. nisi etiam curam ges-
 rat de suis subditis. **N**unquam enim videt dei visionem. nisi et
 minimum fratrem secum adducat. **E**t hoc intelligitur quantum in

xi.

Capitulum
ipso pastore consistit. Et hoc est valde durum verbū omni-
bus curatis. Et ideo merito debent facere omnes et summā
diligentiam in verbo dei et bono exemplo. **I**psi enim debent
esse sicut vigiles in orbe obsessa. **D**ormitio enim vigilum est
valde periculosa sibiipsis et alijs. **S**i enim hostes intrabunt
primo inveniunt in vigiles si inveniunt eos dormientes. **P**salmista.
Eccenon dormitabit neque dormiet. qui custodit israel.
Quia non dormit dyabolus qui in pugnat israel. **L**upus enim
infernalis circuit querens quem deuoret. **I**deo pastor circuit
re debet. ut ab eius ore predam accipiat. **D**ebet ergo cura-
tos vigilare. **Q**uia dum accipiunt curam animarum obli-
gant se pro subditis. **Q**uis enim tam fatuus qui curas alio-
rum audeat accipere. qui seipsum non sufficit custodire. ac pro
se rationem reddere. **C**um tamen scriptum sit **S**apientie. ij.
Durissimum iudicium fiet his qui presumunt **I**bi dicitur. **P**o-
tentes potenter tormenta patientur. **E**t **I**eremie. xv. scribitur.
Allulate pastores et clamate. aspergite vos cinere. quia com-
pleti sunt dies vestri. videlicet ut interficiamini. **g**losa. eter-
na morte. **G**regorio. **M**iror. **S**i quem saluari contigerit ex
his qui principantur alijs. id est. qui curam habent aliorum
Et de hoc in suo pastorali latissime scribit. **I**tem **A**ugus-
tinus ait. **Q**uanto in loco regimini sublimat. quanto in lo-
co superiori est. tanto in maiori periculo versatur. **I**tem **D**u-
go. **Q**uanto gradus sublimior. tanto casus periculosior. **U**t cui
plus committitur. plus ab eo exigatur. **G**ratia peccati est sibiipsis
vivere et alijs temporalia et spiritualia perdere. **S**ic curam
sui gerere ut alios non negligat. **S**ic de alijs cogitare. ut se
ipsum obliuiscendo non derelinquat. **S**ic percurare temporalia ut non
refrigescat a spiritualibus. **S**ic inhiare a spiritualibus. ut etiam sollici-
tus sit de temporalibus. **Q**ui quanto plus exterius honoratur
tanto plus deum timeat. atque seipsum respiciat. **E**t eos a quibus
ei honor impeditur in cogitatione sibi proponat. **T**anto enim maior
est deus apud deum. quanto vilior et humilior est apud seipsum

fol. cxx

Sic ergo ut ait Bonaventura ceteros in virtutibus precel-
 las tucius in loco infimo quam supremo teipsum conseruas.
Sciendum quod ad Romanos. x. scribitur. Quomodo vero
 predicabunt nisi mittantur. id est eligant. Ad Hebreos. ii.
 Ne quisquam sumat sibi honorem. nisi qui vocatur a deo tan-
 quam aaron. Glosa. A deo vocatur qui recte et canonicè eligit.
In cuius comparacione ceteri grex dicuntur. xxv. distintione
 Debet etiam precellere sciencia et sanctitate. j. q. j. Utilissim^{us}
 enim reputandus est qui alios precellit dignitate. nisi etiam
 precellat sanctitate et sciencia. **I**n qui prestancior est ex om-
 ni populo qui doctior est. qui sanctior qui in virtutibus emi-
 nentior est debet eligi in sacerdotem. prelatum et pastorem
 ecclesiarum et animarum. viij. q. i. Licet ergo **S**ed heu ubi iam
 sunt funiculi caritatis et consciencie quibus sancti patres tra-
 hebantur. Certe ambitio deuorauit eos. **E**t ideo nunc pro
 nostris temporibus contendunt intrare per phas et nephas
Inter autem secundum Bernhardum. **E**t vulpes regnant ut lu-
 pi. moriuntur ut canes. **E**t expergencia quotidiana declarat
 hoc et manifestat. in imo luce clarius videmus. **I**n omni enim
 congregacione alicuius electionis. Quilibet licet strictissime
 iuret ad sancta dei euangelia quod velit eligere. Sicut superius
 tactum est. videlicet prestancior. doctorem. sanctiorem. **E**t
 in virtutibus eminentiorem. **A**tque etiam in spiritualibus sa-
 gatiorem. tamen quilibet eligit sibi simile. **S**ed quia semper
 maior est numerus illiteratorum quam litteratorum. **E**t ideo plus
 semper presertur ignorans quam sensatus et doctus. **E**t hoc in maxi-
 mum detrimentum fit dei et sancte matris ecclesie. quia ignorancia
 est mater omnium errorum. xxxviij. di. c. Ignorancia. **I**n sacerdo-
 tibus igitur qui habet alios regere omnino vitanda est igno-
 rantia. **Q**ui docendi officium in populo susceperunt. **Q**uia
 valde sunt periculosi. **A**ntec in euangelio dicitur. **S**i cecos ce-
 cum ducit. ambo in uoueam cadunt. **M**ath. xv. **Q**ui enim
 legem nesciunt sacerdotes dei non sunt. **D**ocete beato Jero.

super illo Aggci. Interrogate. Sacerdotes leges dei ipse se
arguit non esse sacerdotem domini. Et sic sacerdotes maxime tenent
habere scientiam sacre scripture. Inherentes igitur sacre scriptu-
re tales non obscurant mundanas iniquitates. xxxviii. dist.
Ante Aristoteles in quadam epistola ad Alexandrum sic inquit
Sicut conservativum corporis est sanitas. sic conservativum anime est
eruditio. id est studium philosophie. Vera autem philosophia est
sacra scriptura. Ideoque sacerdotes in egipto ne sepe vini sepe
liverent. et anime morte morerent. ceperunt philosophare. Nostris
autem temporibus incipiunt hofisare. et in alea ludere. et alia complura
vicia exercere. Ideo si contingit unum litteratum eligi ab illiter-
ratis et carnalibus sit ideo. quia talis non secundum suam scientiam vivit
Sed secundum carnem et humanam conversationem. Aut sit per ordi-
nationem ac potentiam divinam cui nemo resistere potest. et
Sciendum tamen quibus eminentes scientia semper sit in prelatiis que-
renda. competens tamen est tolleranda de Elec. Cum olim nobis
Sed nunc imperfectionem scientie supplere debet perfectio carita-
tis. Sed querit hic que sit eminentes scientia et que competens
Respondet quod ille dicitur eminentis scientie qui scit respondere ad
omnem questionem. sive quere. Sed ille dicitur competens scie. qui scie
respondere ad omnem questionem cum quere. Ex quibus sequitur. quod
ille dicitur nullus reputatiois vel scientie qui ad omnem questio-
nes respondere nec cum quere nec sine quere. Et per conse-
quens ipsum fore intelligibilem ad omnem curam animarum
sive prelationem. Cuius oppositum omnino videmus quod qua-
doque prius qui nunquam legerunt donatum propter quadam
consanguinitatem aut affinitatem conferuntur iam benefi-
cia curata contra rigorem divini iuris. Ante Bernhardus
Infans enim qui vix striceuram fascie euasit ad rogatus ma-
gnatorum beneficiis curatis presicitur. Sed facile est in ta-
libus dispensationem habentibus dare. Sed his non habere
dare firmissime dum maneant sanctorum patrum decreta.
Cum tamen in decretis legimus de etate et qualitate. c. ultimo.

Quomodo quidam episcopus fuit depositus propter ignorantiam
artis grammatice. quia confessus fuit se nunquam donatum le-
gisse. Et ecce nostris temporibus oppositum fit. Non depo-
nuntur ignorantes sicut olim factum est. Sed nunc potius
eliguntur ignari et nobiles quam scientia eminentes. **S**ed dispen-
satio vana et dyabolica que hec omnia operatur. potius dicen-
da est legis et iuris diuini dissipatio quam dispensatio. Hoc scien-
dum tamen est. quod omnes nos oportet prius studere in artibus
et precipue in grammatice et logica. sine quibus vera theologia
non capitur. Quia propter statutum est quod nullus in doctorum the-
ologie promoueat. nisi sit bonus magister artium et subtilis lo-
gicus. Sed heu quid dicas. Sunt enim quidam diuinis perse-
uerantes in artibus. et precipue in logica. et non festinant post
quam acquirerunt sibi fundamentum in artibus profectis. ut pro-
cedant ad matrem omnium scientiarum videlicet theologi-
am. aut ad eius filiam immediatam scilicet ius diuinum. Ta-
les utique sine culpa non erunt. et per consequens nec sine pe-
na iusto dei iudicio. Nam de tali re legimus non fabulam
sed rem gestam. **E**xemplum Erat quidam studens pari-
sien-
sis qui die ac nocte studebat in artibus. et precipue in lo-
gica. In qua ipse valde tritus erat. et nihil curabat de alijs
sciencijs. nec de deo et seruitio eius. Cum tamen initium om-
nis sapientie et sciencie sit timor domini. Et ideo certis tem-
poribus est deo seruicium et certis temporibus studendum.
Quot iste studens non fecit. Et ideo post mortem sepulchus
est in maximis penis. Et quadam nocte apparuit magistro
suo in quadam cappa. Ubique habens scriptum. Ergo ergo
ergo. dicens hec cappa tibi videtur leuis et splendida. Sed
gravior est quam turris maxima super terras. In qua ego mor-
miser inenarrabiliter. Ex his dictis unam guttam sudoris
eius super manus magistri sui misit. que protinus perfora-
ta est. quia cruciabat supra modum. Et ait hos versus. Lin-
guo coarctans. gra coruis vanaque vanis. Ad logicas per

Exemplum

go que mortem nō timet ergo rē. **I**d est ad sanctam obser-
uantiam regularē. qui breui tēporis interuallo monach⁹
effectus est valde probatus cōtempnens laudes et gloriam
huius mundi. **A**ntē Aristoteles dixit suis discipulis. i ex-
tremis. **H**umiliat⁹ intraui in hunc mundum anxius vixi.
Et turbatus nūc ex eo nescius et ignarus. **O**mnis enim
gloria huius mūdi tanq̄ flos agri cito trāsies. **Q**uis vnq̄
potencio: Alexandro et hoc magno. **E**t dū ille quadā die
in aquis nauigaret. quidam senex de rupe petrarum appa-
ruit ei. dānsq̄ sibi lapides pulcherrimos et preciosum dixit
q̄ ipsius pondere agnosceret valorem suspensus. **N**az lapis il-
le positus in statera omnia preponderabat que in alia lan-
ce ponebantur. **C**ooper⁹ aut puluere nihil penitus ponde-
rabat. sed ei preponderabat festuca minima. per hōc dabat
intelligi q̄ ipse viuens in dignitate omnes reges mūdi pre-
ponderabat. **S**epultus vero p̄ minimā festuca reputaret^r
Antē Grego. **Q**ue maior insania q̄ pro delectatōe mo-
mentanea perpetuis se obligare supplicis. **E**t hec de vnde
cimo capitulo dicta sufficiunt.

De quadruplici domo dei

Capitulum duodecimum.

Quadruplicem domus dei in scripturis inuenim⁹
quam sibi dominus deputauit pro speciali habi-
taculo. cuius delitie sunt esse cum filiis hominum.
Proverbiorum. viij. **Q**ui etiam si delib⁹ suis repro-
mat vlti misit in cōsolacionem d. **M**ath. vi. **G**obiscuz sum vsque ad
cōsumacionem seculi. **P**rima igitur domus dei est quelibet
ecclesia materialis ad honorem dei dedicata. De qua ip-
se dominus dicit. **J**ohan. ij. **N**olite facere domum patris
mei domū negociatōis. **E**t alibi **M**ath. xi. **D**om⁹ mea do-
mus orōnis vocabit^r. **S**ed et domū disposuit sibi de⁹ spi-
ritualem. **E**t hec est duplex. **S**pecialis videlicet et **C**ōmunit
Specialis est quelibet deuota aia ad imaginē dei facta. **D**e